

הַלְבוֹת גִּזְלָה וְאַבְדָּה פֶּרֶק י

א. גוי בעל זרוע שאננס נכסי ישראל, ויורד לתוך שדהו מחמת שהיה לו חוב על בעל השדה, או מחמת שיש לו נזק ביד זה הישראלי, או מחמת שהפסיד ממונו, ואחר שתקף על השדה מכרה לישראל אחר אין הבעלים יכולין להוציא מיד הלוקח.

ב. במה דברים אמורים, בשהודו הבעלים שאמת טען הגוי המוכר, או יעידו עדי ישראל שאמת טען הגוי. וכן אם היה שם מלך או שר באותו מקום שיכול לכף את הגוי שמכר לדין, ולא תבעו הבעלים את הגוי אינן יכולין להוציא מיד הלוקח מן הגוי, אף על פי שאינן מודין לגוי ואף על פי שאין שם עדים שאמת טען הגוי: שהרי הלוקח אומר לבעלים, אם גזלן הוא הגוי, למה לא תבעתם אותו בדיניהם.

ג. הגויים המציקים לישראל ומבקשים להרג אותו עד שיפדה עצמו מיד הגוי בשדהו או בביתו, ויתננה למציק ואחר כך יניחנו: כשירצה המציק למכר אותה הקרקע אם יש ביד הבעלים לקח מן המציק, הן קודמין לכל אדם. ואם אין ביד הבעלים לקח, או ששהת הקרקע ביד המציק שנים עשר חדש כל הקודם ולקח מן המציק, זכה: ובלבד שיתן לבעלים הראשונים רביע הקרקע, או שליש המעות, מפני שזה המציק מוכר בזול; הואיל וקרקע שאינה שלו הוא מוכר הרי זה מוכר בפחות רביע או קרוב לו, וזה הרביע שלבעלים, שהרי מחמת שהיא שלהן מוכר בזול.

ד. לפיכך הלוקח מן המציק בשלושים נותן לבעלים עשרה, או נותן להם רביע הקרקע, ואחר כך יקנה הכל. ואם לא נתן, הרי רביע הקרקע כגזל בידו.

ה. היורד לתוך שדה חברו שלא ברשות, ונטעה אם היתה שדה העשויה לטע אומדין כמה אדם רוצה לתן בשדה זו לטעה, ונוטל מבעל השדה; ואם אינה עשויה לטע שמין לו, וידו על התחתונה.

ו. אמר לו בעל השדה, עקר אילנך ולך שומעין לו. אמר הנוטע הריני עוקר אילני אין שומעין לו, מפני שמכחיש את הקרקע. ז. החצרות הרי הן ראויות לבנין, ולהוסיף בהן בתים ועליות; לפיכך הורו הגאונים, שהבונה בחצר חברו שלא מדעתו הרי זה כנוטע שדה העשויה לטע, ושמין לו כמה אדם רוצה לתן בבנין זה לבנותו: והוא, שיבנה בנין המועיל הראוי לאותה חצר כמנהג אותו מקום.

ח. היורד לשדה חברו ברשות אפלו נטע שדה שאינה עשויה לטע שמין לו, וידו על העליונה: שאם היתה ההוצאה יתרה על השבח, נוטל ההוצאה; ואם השבח יתר על ההוצאה, נוטל השבח. ובעל הנכסי אשתו, והשתף בשדה שיש לו חלק בה פיורד ברשות הן, ושמין להם וידם על העליונה.

ט. היורד לשדה חברו שלא ברשות, ונטע או בנה, ואחר כך בא בעל השדה והשלים הבנין או ששמר הנטיעות, וכיוצא באלו הדברים שמראין שדעתו נוטה למה שעשה זה וברצונו בא הדבר שמין לו, וידו על העליונה.

י. היורד לתוך חרבתו של חברו, ובנאה שלא ברשות שמין לו,

וַיְדוּ עַל הַתַּחֲתוֹנָה. וְאִם אָמַר בַּעַל הַבְּנִין, עָצִי וְאֶבְנִי אֲנִי נוֹטֵל בְּבֵית, שׁוֹמְעִין לוֹ; בַּשָּׂדֶה, אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמִּכְחִישׁ אֶת הַקֶּרֶקַע. אָמַר לוֹ בַּעַל הַקֶּרֶקַע, טַל מֶה שֶׁבִּנְיַת שׁוֹמְעִין לוֹ.

יא. כָּל מִי שֶׁשָּׁמִין לוֹ בֵּין שְׁהִיתָה יְדוּ עַל הָעֲלִיוֹנָה, בֵּין שְׁהִיתָה יְדוּ עַל הַתַּחֲתוֹנָה אֵינוֹ נוֹטֵל כָּלוּם, עַד שֶׁיִּשְׁבַּע בְּנִקְיִטַּת חֶפֶץ כַּמָּה הוֹצִיא. וְאִם אָמַר יְבוֹאוּ הַדִּינִים, וַיַּעֲשׂוּ שׁוּמַת הַהוֹצָאָה, וַהֲרִי הִיא גְלוּיָה לְעֵינֵיהֶם, וַיִּשְׁעֲרוּ הָעֵצִים וְהָאֲבָנִים וְהַסִּיד וְשֹׁכַר הָאֲמָנִין בַּפְּחוֹת שֶׁבַּשְּׁעָרִים שׁוֹמְעִין לוֹ, וְנוֹטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה. וְכֵן זֶה שֶׁנוֹטֵל הַשֶּׁבַח בְּלֶבֶד, וְהִיתָה יְדוּ עַל הָעֲלִיוֹנָה אֵינוֹ צָרִיךְ שְׁבוּעָה.

יב. כָּל שֶׁשָּׁמִין לוֹ וְנוֹטֵל, שֹׁטֵעַן בַּעַל הַשָּׂדֶה וְאָמַר נָתַתִּי, וְהַיּוֹרֵד לַשָּׂדֶה אוֹמֵר לֹא נָטַלְתִּי הַיּוֹרֵד נֶאֱמָן, וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא נָתַן לוֹ כָּלוּם וְנוֹטֵל: שְׁהֲרִי אוֹמְרִין לְבַעַל הַשָּׂדֶה, עַדִּין לֹא שָׁמוּ לָךְ וְלֹא יָדַעְתָּ כַּמָּה אֶתָּה חַיֵּב לָתֵן, הִיאֲךָ נָתַתָּ.

יג. אֲבָל אִם שָׁמוּ לוֹ וְאָמְרוּ לְבַעַל הַשָּׂדֶה תֵּן לוֹ, וְאָמַר נָתַתִּי, אָף עַל פִּי שֶׁעַדִּין לֹא נִשְׁבַּע הַיּוֹרֵד הֲרִי בַּעַל הַשָּׂדֶה נֶאֱמָן, וַיִּשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַסֵּת שֶׁנָּתַן וַיִּפְטֹר: שֶׁהַקֶּרֶקַע בְּחֻזְקַת בְּעָלֶיהָ.

יד. בַּעַל שְׁהוֹרִיד אֲרִיסִין בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְאַחַר כֵּן גִּרְשָׁה אִם הָיָה הַבַּעַל עֲצָמוֹ אֲרִיס נִסְתַּלֵּק בַּעַל, נִסְתַּלֵּקוּ אֲרִיסִין: שֶׁלֹּא יָרְדוּ לָהּ אֲלֹא עַל דַּעַת הַבַּעַל; וְשָׁמִין לָהֶם, וַיָּדָם עַל הַתַּחֲתוֹנָה. וְאִם אֵין הַבַּעַל אֲרִיס עַל דַּעַת הַקֶּרֶקַע יָרְדוּ, וְשָׁמִין לָהֶם כְּעָרִיס.